

L' ART DEL PAGÉS

AGRICULTURA PRÁCTICA

UTILITAT DEL ARBRAT

PERA EVITAR L' EMPOBRIMENT DEL TERRENO.

Los periódichs francesos donan compte de las quatre conferencias que l' eminent professor Mr. Deherain acaba de donar en lo *Museum* de París, pera demostrar d' un modo que sembla irrefutable, las causas del empobrimient del terreno arable. Segons sa teoria, la terra s' empobreix ménos per las pérduas degudas á la vegetació propiament dita, que per la destrucció del *humus* ó terra vegetal, qual importancia está exenta de tota exageració. La major part del azoe contingut en lo terreno se despren en forma de nitrats solubles, los quals prenen cos en contacte ab l' oxígeno del aire y sols poden eliminarse ab l' aygua que 'l camp despideix.

La terra vegetal forma una especie de matalás ó cuixí esponjós que impideix que l' aire hi penetri, dificultant la sortida del aygua. Per lo tant, cuan la arada la romp repetidas vegadas, enfonzantse massa en lo terreno, resulta un empobrimient d' aquest, encara que res s' hi planti.

Las conclusions que Mr. Deherain treu de sas observacions en Alger, aplicables á molts regions de Fransa son, las de que pera regenerar un terreno empobrit, es menester dedicarlo á prat; però pera obtenir prat se necessita rego, y pera tenir rego es indispensable recullir las

ayguas per medi d'estanys, promoguent al meteix temps las plujas ab la repoblació dels boscos. Espanta, digué, considerar la quantitat d'ayguas que 's pert inútilment á Fransa, á la vegada que 'l número excessiu d'arbes tallats en alguns punts; y no obstant, es de tota necessitat penetrarse bé d'aquesta veritat, á saber: que cuan se talla un arbre, sense substituhirlo per altre, se disminuheix notablement la provisió d'aygua d'un país, essent aixís que l'aygua constituheix la fertilitat y per dirho aixís la civilisació.

En apoyo d'aquesta consecuencia inevitable cita 'ls árits deserts del Africa y del Assia, que antigament foren ricas comarcas, atribuhintho á que 'ls alarbs han destruhit l'arbrat ab sos ramats. En ellas, los rius y 'ls torrents s'han assecat y la població ha desaparegut, com no podia menos de succehir. De consegüent no deu deixarse de recomenar al municipis que tingan en compte lo exposat pera evitar los mals que porta en sí la incuria, recordántlos hi sens cessar aquell aforisme que tanta veritat enclou: si vols tenir blat, tingas prats, debent afe-girse, y si vols tenir prats, conserva l'arbrat y no deixis que l'aygua 's perdi.

LO VINAGRE CONTRA LA FILOXERA

Repetim lo mateix de sempre. Com encara no s'ha pronunciat la darrera paraula respecte als medis pera combatre la terrible plaga filoxérica, acullim en las columnas de L'ART DEL PAGÉS tot lo que 's proposi pera destruir l'insecte, mentres siga racional y barato. Ningú volia creure en un principi que 'l sofre arribés á ser lo destructor del *oidium* y ho ha sigut agrícola y economicament parlant.

Fa poch s'ha comprovat que 'l vinagre es apropósit pera combatre 'l terrible insecte que destruheix los mes bonichs vinyats. Aixís s'assegura.

Lo vinagre que 's deu emplear en aquesta nova aplicació, pot fabricarse de diferents maneres, puix no es precis que tinga la puresa y l' aroma especial que caracterisa 'l bó de *rovell*, tan conegut per los gastrónoms.

Basta que un líquit calsevol tinga sis graus acétichs pera que servesca al objecte. Aixís donchs, productes de la destilació de las fustas y 'ls ácits pirolenyosos no están excluhits d' aquest ús.

L' autor de tan important invenció ha fet estudis comparatius entre 'l vinagre y 'l sulfuro de carbono (que 'l considera també com un excelent antídoto contra la filoxera), y desseguida ha reconegut en la primera sustancia grans ventatjas; primera, lo sulfuro de carbono es perillós pera 'l transport, y sobre tot, al temps d' usarlo, circumstancia que no té lo vinagre; y segona, lo sulfuro costa mes car, puix lo necessari pera cada cep no baixará en los punts millor favorecuts d' uns 70 centims, mentrestant que 'l vinagre no costaría mes que uns 12 ó 15 céntims per cep, donat que ab dos litres d' aquesta sustancia n' hi ha suficient, encara qu' 'l cep estiga completament atacat per la plaga.

Lo procediment es molt senzill: se descolga bé lo cep, y 's rega ab vinagre perfectament, valentse d' una petita regadora de goma, després se torna á colgar lo cep ab la mateixa terra, fins taparlo completament, y d' aquest modo, segons Mr. Sattori, queda lliure del terrible insecte.

Lo vinagre que ha d' emplearse, no deu passar del grau indicat, puix si es mes fort, perjudicaría la vida de la planta, y mes fluix resultaria ineficás. Per lo tant, es necessari que tinga 'ls sis graus precisament, poch mes ó menos; es dir, que per cada 100 litros de líquit, es necessari que 'n continga sis d' ácit acétich pur, obtingut per la fermentació ácida, ó senzillament dissolt.

UNA EXCURSIÓ AGRÍCOLA A FRAGA

Es impossible visitar aquesta antiquíssima y típica ciutat, aragonesa en lo civil y catalana en lo eclesiàstich, sense que tothom demostrí las simpatias y l'agrahiment de que s trova possehit envers la societat que dú per nom *Viticola de la corona d' Aragó*, per lo gran bé que ha produhit á aquell país, aislat completament del resto de la provincia de Huesca fins ara.

Efectivament, un se veu obligat á trasladarse á l'altre part del riu Cinca, y á fé que no dol recorre aquella ufanosa horta, qual producció de figas ha adquirit renom universal, ni tampoch visitar la magnífica possessió de la Viticola que, com son nom ho indica, está dedicada exclusivament al conreu de la vinya y á la obtenció dels multiples produhits que dona 'l cep.

Molt nos cridaren la atenció las magnificas plantadas de sarments en viver, en la ribera d' aluvió del riu y al peu de la elevada planura de la explotació agrícola, quals mallols arre-lats son l'exércit de reserva pera cubrir las vacants que ocur-reixin en las vinyas, part d' ellas en estat ja de producció, y 'l permanent pera seguir plantantne de novas en la citada pos-sessió de la Viticola, que ocupa una vastíssima extensió de ter-reño plá situat en la part alta, ahont están colocadas unas y altres, com ho estarán las que vindrán y dirém mes enllá.

A nostre modo d'entendre, per lo que poguerem deduhir á simple vista sobre 'l terreno, resulta que la capa laborable es una marga calissa fácil de treballar, bastant esponjosa y en consecuencia, convenientment permeable pera permetre l'accés del aire y deixar passar las ayguas de pluja al frescal sub-sol, una mica mes compacte, que las reté: circunstancias aquestas, totas ellas, molt dignes de tenirse en compte en lo conreu de la vinya, y que deuen reunir, com reuneixen los terrenos de la Viticola, pera la bona vegetació dels ceps á aquells confiats en las possessions de que 'ns estém ocupant.

Aném ara á veure que es lo que hi ha en ellas, com s'ha pro-credit en las plantacions y lo que s' está realisant en aquestos moments.

En primer lloch debém fer constar que en lo viver hi haurá com 1.000,000 de mallols, dels quals uns 500,000 han brotat per primera vegada, y 'ls altres 500,000 son ja de segona fulla y apropósit pera ser trasplantats desseguida. En la temporada passada, se 'n plantaren ja 500,000 a march real d' un metro y mitx, dividint lo terreno en pessas d'una extensió superficial de quatre hectáreas, creuhadas de verdaderas carreteras de

cinch metros d'amplada y tiradas á dret fil pera facilitar los trasports.

La «Colonia agrícola de Sant Antoni,» que porta 'l nom de font del fundador de la *Vitícola de la corona d' Aragó*, Sr. Castell de Pons, avuy gerent de la Societat anónima que dú 'l mateix, consta d' una bonica casa, bastant capás pera las necessitats actuals, ahont hi ha las dependencias principals y en la que hi viu lo capatás encarregat de las prácticas de la esplotació agrícola. Además hi han tres casetas mes, repartidas á distancia corresponent y destinadas á alberch dels colonos encarregats de la vigilancia de la propietat, á guardar las ceynas dels treballadors durant la nit, soplujar á la gent y al bestiar en cas de sorprendre 'ls lo mal temps en la treballada. Dita Colonia té unas 120 hectáreas de terra, de las quals n' hi han 109 de plantadas ab 308,843 mallols, essent 98,843 de tercera brotada, 160,000 de segona y 50,000 de primera. Afeginthi los 90,000 que hi han al peu de la Colonia, tindrem un total de 398,843 plantas, part de las quals aquest any ja han llevat un most que marcava 15° gleucométrichs, resultant un vi d' un pés alcohólich de 17° y 35° d' estracte sech ab una capa roja transparent y superior. La berema 's verificá en lo dia 2 d' Octubre prop-passat.

La Vitícola conta además ab 657 hectáreas, de las quals n' hi ha 96 de plantadas, ab 358,856 mallols d' un any en la vehina y grandiosa propietat del Sr. Monfort, de la que 'n pot arrendar tantas com vulga, y las té també arregladas com las anteriors, ab classes bonas y escullidas pera produhir gran cantitat y bona calitat de most.

A fi d' estalviar jornals y en vista dels magnífichs resultats que havia obtingut lo Sr. Oliver en sa «Colonia de Sant Joan» (Huesca) ab las máquinas inglesas, sisetma Fowler, pera la plantació de vinyas, la Vitícola n' ha comprat duas de locomóviles de 10 caballs nominals de forsa y 30 d' efectius que están en la actualitat produhint una labor d' uns 45 á 50 centímetros de fondaria, las quals foren montadas á Lleyda, desde ahont feren lo trajecte per la carretera fins á Fraga sense 'l més petit inconvenient en unas sis horas, vencent també sense dificultat la pendent de la Mezquita en lo límit de Catalunya y Aragó, que no baixará del 12 per 100. Lo mateix á la sortida de Lleyda com en los pobles del tránzit y especialment á Fraga, causava verdadera sorpresa 'l pas de las máquinas per la carretera ab sa fumejant xemeneya y confiadas á la propia forsa de son comprimit vapor. ¡Cóm no havia d' ésser aixís, si per molts era la primera vegada de veure máquinas d' aquesta classe! Tant va ser aixís y tal l' apinyament de la gentada, que fou impossible colocarlas, per por d' una desgracia, sobre 'l nou pont sobre el

Cinca en l'acte de la inauguració d'aquest, qual benedicció va fer lo Sr. Bisbe de Lleyda, à quin bisbat perteneix la aragonesa ciutat de Fraga, y d'ahont anaren cap à la «Colonia de Sant Antoni.»

Ja que hem parlat del pont permétisse'ns dir que es tot de ferro y construït en los tallers de «La Maquinista Terrestre y Marítima» d'aquesta ciutat, y es, potser, un dels millors en son género; elegant y esbelt, de construcció moderna, medeix 231 metres de llarch per 8 d'ample, y està sostingut per 10 pilars dobles del sistema tubular, formant 5 trams. No es estrany donchs que Fraga, sense carril, faltada casi de medis de comunicació y de moltes altres cosas, abandonada à sas propias forsas y aislada de tothom y fins de sa ufanosa horta, celebrés tres dias de festa en los 4, 5 y 6 del corrent ab motiu de la inauguració definitiva d'una millora que tant bé li ha de reportar, ja que colocada la ciutat à la falda d'una montanya devia atravessar lo riu ab barcas pagadas per l'Estat, que eran insuficients, de molt, pera traslladar d'una part à l'altra cada dia la població de Fraga, sos fruyts, carros y caballerías à una hora determinada, à no ser que pera guanyar temps volgués valdre's del medi de pagar en las que alguns particulars explotavan feya alguns anys pera son especial negoci, que tampoch haurian abastat pera las necessitats del moment, lo qual perjudicava en gran manera als jornalers, baix tots punts de vista. Feya estrany veure desembarcar aquellas verdaderas carabanas ab tan abigarrada barreja.

* *

Aquesta ciutat donchs, deu y sent agraphiment per la Vitícola, com lo sentim nosaltres que tantas probas de confiança hem merescut de son Director Gerent D. Antoni Castell de Pons, del Director Comercial Sr. Garrigués y no menos del Administrador de la Explotació agrícola Sr. Sabay, que ab tanta activitat com inteligencia s'esmeran pera procurarli 'l bon nom y 'l profit, que no dubtém seguirán augmentantli, ja que 'ls ajudan també las circunstancias de lloch y temps, aquell per la calitat dels terrenos sobre 'ls que treballan y aquest afavorintlos ab la terrible plaga filoxérica, completament aislada d'ells, y que si es té cuydado en no importarli, es molt difícil, sino impossible, sa presencia allà ab las condicions avans indicadas y sobre tot sense vinyas vehinas.

¡Tant de bó n'hi haguessin moltes à España d'industrias rurals y explotacions agrícolas, que si bé de moment no donan al capital en ellas empleat, lo tant per cent que més tart podrán redituat, en cambi no 'l fan desapareixer en un instant, pro-

duhint sempre un gran bé al país en general y molt especialment en la comarca ahont se dasarrollan portanthi la llum de la civilisació y 'ls avensos del sigle!

FRANCISCO X. TOBELLÀ.

VARIETATS

TAULA DE LAS MESURAS VINÍCOLAS

empleadas en España ab sa cabuda en litres.

Provincias.					
Alava	cantara	16	litres	04	centessimas.
Albacete	arroba	16	»	50	»
Alicant	cantara	11	»	54	»
Burgos	cantara	16	»	—	»
Catalunya	carga	121	»	60	»
Ciudad-Real	arroba	16	»	—	»
Cuenca	—	16	»	—	»
Granada	—	24	»	—	»
Gerona	carga	120	»	—	»
Huelva	bota	516	»	—	»
Huesca	mietro	120	»	—	»
Illas Balears	quartina	26	»	67	»
Lleyda	canti	11	»	54	»
Logroño	cantara	16	»	04	»
Madrid	arroba	16	»	24	»
Navarra	cantara	11	»	77	»
Palencia	antara	15	»	76	»
Tarragona	carga	121	»	—	»
Toledo	cantara	16	»	24	»
—	arroba	16	»	24	»
Valencia	canter	10	»	77	»
Valladolid	cantara	15	»	61	»
Saragossa	alquez	149	»	—	»
Zamora	cantara	16	»	—	»

TARONJAS.

La confecció de caixas de taronja en Alcira, continúa prenent major increment cada dia, de modo que 'ls trens ordinaris y extraordinaris van l' un darrera l' altre, pera trasportar al port de Valencia la multitud de caixas que ompla las estaciones de Puebla-Larga, Carcagente y Alcira, desde las que 's fá la més considerable exportació.

Los preus de compra segueixen essent 7 á 8 rals arroba pera tres ó dos midas escullidas dels horts; 4 1/2 á 5 rals las d' horta indistintament, y sabém que encara s' ha pagat una mica més per classes superiors.

De Gandía diuhen que casi son nulas las transacciones realizadas en aquell mercat ab la taronja ordinaria; però en cambi, en la mandarina hi ha hagut vendas d' importancia, adquirintse preus més que regulars, puix han fluctuat en 35 y 45 pessetas lo miler de totes midas, logrant las de primera y segona fins xeixanta pessetas lo miler.

Com procurém sempre dir la veritat al públich, sense que 'ns cegui l' interés dels culliters, ni dels negociants, hem de manifestar que temém que darrera d' aquestos elevats preus, vinga una reacció perjudicial á tots. No 's pot desconèixer que 'l retrás en la sahó de la fruyta y 'ls repetits temporals han fet perdre molt temps als confeccionadors, comensant la temporada un mes més tart que altres anys, y enviantse en las primeras remesas fruyta bastant verda. Además, las repetidas y copiosísimas plu-
jas han fet que la taronja estiga massa carregada de such, especialment la d' horta, que es la que s' está embarcant ara en major quantitat; y com tothom veu en lo port del Grau que van l' un darrera l' altre 'ls trens de taronja, es de temer que aquestas considerables remesas arribin en no molt bon estat als mercats inglesos y produhescan una depreciació en los encants, que reflexantse exageradament, com succeeix sempre en los pobles, fagi baixar ab exagerament lo preu de la fruyta.

Voldriam equivocarnos, diuhen, y no han de passar moltas setmanas sense que s' encarregui 'l temps de dirnos si eran massa fatalistas nostras previsiones; però, mentrestant, aconsellém, lo mateix als culliters que als negociants, que sigan precavuts, y no estremin un negoci del que depen en part lo benestar d' aquella comarca.

De Castelló de la Plana, diuhen que 'ls preus del daurat fruyt, que en anys anteriors se cotisavan en aquesta época á 30 y 40 rals miler, se pagan á 50 y 60 rals miler en la actualitat, per las moltas demandas que 's fan en los mercats inglesos.

L' últim boletí de subasta de fruytas en Liverpool, que correspon al 12 del corrent, no anuncia cap venda de taronja valenciana. No habian pogut arribar las remesas fetas després del temporal.

Dit dia se presentaren á la venda 103 caixas procedents de Málaga, y 535 de Palermo, notantse entre ellas una gran diferencia de preus, puix mentres las de Palermo se pagaren á 5, 6 y 6 1/2 schelins, las caixas de Málaga obtingueren 14, 17 y fins 20 schelins.

Aviat podrém donar compte de las arribadas de taronja de Valencia.

Imprempta de «La Renaixensa,» Xuclá, 13, baixos.